

14. A KONSTRUKČNÍ PLANIMETRICKÉ ÚLOHY

Teoretická část

- Rozdělení konstrukčních úloh:
  - a) Úlohy řešené užitím výpočtu – jsou zahrnuty v tématu č. 10.
  - b) Úlohy řešené užitím množin bodů dané vlastnosti – jsou součástí této otázky.
  - c) Úlohy řešené užitím shodných nebo podobných zobrazení – jsou zahrnuty především v tématech č. 11 a 12.
- Základní geometrické konstrukce:
  - Konstrukce osy úsečky, osy úhlu α , přenesení úhlu α .
  - Konstrukce množiny G_α , z nichž je vidět daná úsečka pod úhlem α , konstrukce Thaletovy kružnice.
  - Konstrukce tečny kružnice vedené daným bodem, který leží na kružnici nebo vně kružnice, konstrukce společných tečen dvou kružnic.
  - Konstrukce trojúhelníku zadaného:
    - třemi stranami (sss)
    - dvěma stranami a úhlem jimi sevřeným (sus)
    - stranou a dvěma úhly k ní přilehlými (usu)
    - dvěma stranami a úhlem proti větší z nich (Ssu)
  - Konstrukce kružnice trojúhelníku opsané a vepsané, konstrukce dalších prvků trojúhelníku – výšek, těžnic, středních příček
- Jednotlivé části řešení konstrukční úlohy - rozbor, postup konstrukce, konstrukce, diskuse.

Praktická část

Základní poznatky:

- 1) Je dán trojúhelník ABC: $a = 5$ cm, $b = 6$ cm, $c = 7$ cm. Sestrojte trojúhelník ABC, dále sestrojte jeho výšky v_a, v_b, v_c , těžnice t_a, t_b, t_c , střední příčky s_a, s_b, s_c , osy stran o_a, o_b, o_c , osy úhlů $o_\alpha, o_\beta, o_\gamma$, kružnici opsanou i vepsanou. [zřejmé]
- 2) Bodem A veďte tečny ke kružnici $k(S; 3$ cm), $|AS| = 10$ cm. [zřejmé]
- 3) Jsou dány kružnice $k_1(S_1, r_1 = 1,5$ cm), $k_2(S_2, r_2 = 3$ cm), $|S_1S_2| = 7$ cm. Sestrojte společné tečny obou kružnic. [zřejmé]

Typové příklady standardní náročnosti

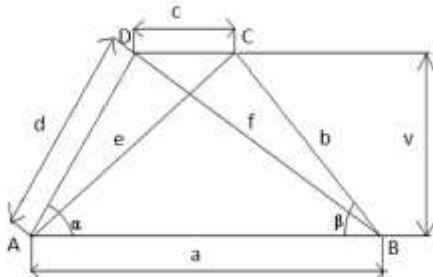
Poznámka: Budou-li v následujících úlohách zadány číselné údaje, pak je řešte jako konstrukční úlohy se všemi náležitostmi. Tam, kde číselné údaje chybí, stačí provést pouze rozbor včetně zápisu myšlenkového postupu, který vede k sestrojení požadovaného útvaru.

- 4) Sestrojte trojúhelník ABC, je-li dáno:
  - a) $c = 8$ cm, $t_c = 5$ cm, $v_c = 4,7$ cm
  - b) $b = 7$ cm, $\beta = 60^\circ$, $t_b = 6$ cm
  - c) $a = 6$ cm, $\alpha = 45^\circ$, $v_a = 6,5$ cm
  - d) a, b, t_c
  - e) $\alpha = 45^\circ$, $\beta = 60^\circ$, $t_c = 5$ cm
  - f) a, α, v_b
  - g) γ, v_a, v_b

Návody řešení:

4. a) $c = |AB|$; $C \in k(S_c; t_c) \cap r$, $r \parallel AB$, $|r, AB| = v_c$ b) $b = |AC|$; $B \in k(S_b; t_b) \cap G_\beta$ c) $a = |BC|$; $A \in G_\alpha \cap r$, $r \parallel a$, $|r, BC| = v_a$ d) 1. varianta – hledaný trojúhelník doplnit na rovnoběžník, 2. varianta – $t_c = |C, S_c|$, $B \in k'(C'; b) \cap k(C; a)$, $S(S_c): k(C, b) \rightarrow k'(C', b)$ e) $t_c = |C, S_c|$, $B \in G'_\alpha \cap G_\beta$, $S(S_c): G_\alpha \rightarrow G'_\alpha$ f) $\alpha = |\angle XAY|$, $B \in \rightarrow AX \cap r$, $r \parallel \rightarrow AY$, $|r, AY| = v_b$, $C \in \rightarrow AY \cap k(B; a)$ g) $\gamma = |\angle XCY|$, $B \in \rightarrow CY \cap r_1$, $r_1 \parallel \rightarrow AX$, $|r_1, AX| = v_b$, $A \in \rightarrow CX \cap r_2$, $r_2 \parallel \rightarrow AY$, $|r_2, AY| = v_a$

- 5) Sestrojte lichoběžník ABCD (na obrázku), jsou-li dány následující údaje:
 a) a, b, c, d   b) a, b, c, e

Návody řešení:

5. 1) $a = |AB|$, $C \in k(B; b) \cap k'(A'; d)$, $T(\rightarrow XY): k(A, d) \rightarrow k'(A', d)$, $XY \parallel AB$, $|XY| = c$, dále zřejmé   2) zřejmé

- 6) Je dána kružnice $k(S, r)$, na ní bod T a mimo ni bod M. Sestrojte kružnici, která se dotýká dané kružnice v bodě T a prochází bodem M.

$$[k(S_1, |S_1T|), S_1 \in \rightarrow ST \cap \circ_{MT}]$$

Rozšiřující cvičení

- 7) Sestrojte kružnici, která se dotýká dané kružnice $k(S, r)$ v jejím daném bodě T a dané přímky m .
 [Hledaná kružnice je se zadanou stejnohlá. Středem stejnohlelosti je bod dotyku obou kružnic.]